

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/27/2017
Identifikačné číslo spisu: 6112204942
Dátum vydania rozhodnutia: 27.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Janka Cisárová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6112204942.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v sporovej veci žalobkyne E. K., bývajúcej v L. L. - J., J. X/XXXX, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Radomír Bžán, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Nám. Ľ. Štúra 2, IČO: 36 861 227, proti žalovaným 1/ E. K., bývajúcemu v L. L. - J., J. X/XXXX, 2/ Deutsche Leasing Slovakia, spol. s r.o., so sídlom v Bratislave, Prievozska 4B, IČO: 35 813 474, zastúpenej Rödl & Partner Advokáti, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Lazaretská 8, IČO: 36 855 707, o určenie neplatnosti vyhlásenia ručiteľa, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 7 C 44/2012, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. mája 2016 sp. zn. 13 Co 1471/2014, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. mája 2016 sp. zn. 13 Co 1471/2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo 17. septembra 2014, č. k. 7 C 44/2012-432 určil, že vyhlásenie ručiteľa E. K. zo 7. júna 2006 za dlžníka obchodnú spoločnosť AQUADOL SLOVAKIA, s.r.o. je neplatné; žalobkyňa náhradu trov konania nepriznal. V súlade s názorom vysloveným v zrušujúcom uznesení krajského súdu mal za to, že žalobkyňa preukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení a že právny úkon - vyhlásenie žalovaného 1/ ako ručiteľa zo dňa 7. júna 2006 možno jednoznačne vyhodnotiť ako konanie v rozpore s dobrými mravmi v zmysle ustanovenia § 3 Občianskeho zákonníka (ďalej tiež „OZ“) zakladajúce absolútnu neplatnosť tohto úkonu podľa § 39 OZ. Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že žalovaný 1/ uskutočnil dotknutý právny úkon bez súhlasu žalobkyne, v situácii, keď k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej tiež „BSM“) nedošlo, pričom v čase uskutočnenia tohto právneho úkonu nemala spoločnosť AQUADOL SLOVAKIA, s.r.o. a ani žalovaný 1/ žiadny (v prípade žalovaného 1/ výlučný) majetok, ktorým by mohol byť v prípade exekúcie dlh uspokojený. Z uvedeného vyvodil, že účelom vyhlásenia žalovaného 1/ ako ručiteľa bolo vytvorenie možnosti uspokojenia pohľadávky žalovanej 2/ z majetku patriaceho do BSM žalobkyne a žalovaného 1/, čo možno jednoznačne vyhodnotiť ako konanie v rozpore s dobrými mravmi. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej 2/ rozsudkom z 26. mája 2016 sp. zn. 13 Co 1471/2014 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 a 2 O.s.p. a rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie, jeho právnym posúdením, osvojil si aj odôvodnenie rozhodnutia prvoinstančného súdu v otázke určenia neplatnosti vyhlásenia ručiteľa. Reagoval na podstatnú odvolaciu námietku žalovanej 2/ a uviedol, že v predmetnej veci sa žalovaný 1/ vyhlásením zo 7. júna 2006 zaručil za obchodnú spoločnosť AQUADOL SLOVAKIA, s.r.o., pre prípad, keď dlžník (obchodná spoločnosť AQUADOL SLOVAKIA, s.r.o.) nesplní akýkoľvek záväzok zo Zmluvy o finančnom leasingu č. 027110404, tak ho uhradí žalovaný 1/ ako ručiteľ. Predmetom zmluvného vzťahu založeného zmluvou o finančnom leasingu bolo financovanie kúpy plniacej linky KRONES C351351 v hodnote 3 000 000 €. Z hľadiska právneho posúdenia bolo rozhodujúce, či právny úkon uskutočnený žalovaným 1/ sa týkal spoločných vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov a či išlo o vybavovanie bežnej veci. Poukázal na nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 26/2010 z 8. decembra 2010 a uviedol, že v danej veci žalovaný 1/ sa stal individuálnym ručiteľom za záväzok obchodnej spoločnosti AQUADOL SLOVAKIA, s.r.o., dôsledkom tohto právneho úkonu nie je síce priama zodpovednosť žalobkyne ako ručiteľa za uvedený záväzok, ale právny úkon vytvára stav, keď veriteľ (žalovaná 2/) má možnosť v prípade nesplnenia záväzku dlžníkom a žalovaným 1/ domáhať sa uspokojenia svojej pohľadávky v exekučnom konaní aj z majetku patriaceho do BSM (§ 147 ods. 1 OZ). Táto skutočnosť odôvodňuje záver, že prevzatie ručiteľského záväzku žalovaným 1/ nebolo bežnou záležitosťou (vzhľadom na povahu a výšku záväzku). Výrok o náhrade trov odvolacieho konania odôvodnil poukazom na § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

3. Rozsudok odvolacieho súdu napadla žalovaná 2/ dovolaním, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. V dovolaní namietala, že o potvrdení platnosti ručiteľského vyhlásenia žalovaného 1/ už bolo prejudiciálne rozhodnuté rozhodcovským súdom povinnosťou plniť z titulu ručiteľského vyhlásenia a že nález Ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 26/2010 z 8. decembra 2010, ktorý odvolací súd aplikoval podľa jej názoru vychádza z odlišných skutkových okolností i právneho základu. Uviedla, že odvolací súd ako i súd prvej inštancie opomenuli skutočnosť, že nakoľko bezpodielové spoluvlastníctvo manželov bolo zrušené v roku 2009, žalobkyňa tak mala v období troch rokov objektívnu možnosť dosiahnuť ochranu svojich majetkových práv a vylúčiť prípadnú ochranu svojho majetkového podielu na BSM vyporiadaním. Podľa jej názoru za vytvorenie stavu právnej neistoty (ohrozenie majetkových práv) druhého manžela (žalobkyne) nemožno považovať stav, že právnym úkonom žalovaného 1/ bola vytvorená možnosť exekučného uspokojenia pohľadávky veriteľa z majetku patriaceho do BSM, čím by žalobkyňa mohla prísť o celý majetok, pretože takáto možnosť je v dôsledku § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej tiež „OZ“ alebo „Obč. zákonníka“) vytvorená vždy, obdobne je zákonom vytvorená možnosť po zrušení BSM tento majetok vyporiadať v zmysle § 149 OZ, čo takisto nemôže byť posudzované ako vytvorenie stavu objektívnej právnej neistoty (ohrozenie uspokojenia pohľadávky) pre veriteľa, ktorý by v dôsledku vyporiadania BSM bez svojho zavinenia mohol prísť o uspokojenie pohľadávky z majetku toho manžela, voči ktorému mu pohľadávky vznikli. Poukázala na to, že prevzatie ručiteľského záväzku podľa § 303 Obchodného zákonníka (ďalej tiež „ObZ“) nie je spotrebiteľským právom, kde by súd mal chrániť, či obhajovať záujem slabšieho účastníka právneho vzťahu. Mala za to, že ustanovenie § 145 ods. 1 OZ bolo interpretované nesprávne. Základnou podmienkou aplikácie ustanovenia § 145 ods. 1, 2 OZ je existencia právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí, pokiaľ táto podmienka nie je splnená, sú úvahy o tom, či bol alebo nebol potrebný súhlas druhého manžela bezpredmetné. Za predmet vlastníctva a teda ani bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa preto nepovažujú pohľadávky a záväzky (dlhy), ktoré sa riadia všeobecným právnym režimom záväzkových vzťahov. Právnym úkonom, ktorým jeden z manželov preberá ručiteľský záväzok nevzniká spoločný ručiteľský záväzok oboch manželov, druhý manžel sa nestáva ani osobným dlžníkom, iba spoločný majetok manželov sa stáva so zreteľom na ich bezpodielový vzťah k tomuto majetku možným zdrojom uspokojenia veriteľa jedného z manželov. Iba z toho dôvodu, že pri prípadnom vymáhaní ručiteľského záväzku jedného z manželov bude veriteľ môcť dosiahnuť uspokojenie eventuálne predajom vecí, ktoré sú predmetom bezpodielového spoluvlastníctva ručiteľa a jeho manželky, nemožno vyvodzovať, že prevzatie ručiteľského záväzku je záležitosťou, ktorá

- ako nie bežná - vyžaduje pre svoju platnosť súhlas druhého manžela. Za absolútne neodôvodnený považovala záver odvolacieho súdu o neplatnosti právneho úkonu - pre rozpor s dobrými mravmi - len preto, že spoločnosť AUQADOL SLOVAKIA, s.r.o a ani žalovaný 1/ v čase podpísania ručiteľského záväzku nemali žiadny majetok a tak malo byť účelom ručiteľského vyhlásenia vytvorenie možnosti uspokojiť pohľadávky žalovanej 2/ z majetku patriaceho do BSM. V nadväznosti na uvedené navrhol rozsudok odvolacieho súdu zrušiť v celom rozsahu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Vyjadrenie žalobkyne a žalovaného 1/ bolo podané po uplynutí súdom stanovenej lehoty, z dôvodu ktorého nebolo možné na neho prihladiť (§ 436 ods. 3 CSP).

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, len ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne podanie dovolania nepripúšťa, nemožno rozhodnutie odvolacieho súdu úspešne napadnúť dovolaním; rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania konkrétne z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

7.1. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

9. K spôsobu, ktorým žalovaná 2/ v danom prípade odôvodňuje prípustnosť dovolania, najvyšší súd uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu v civilnom sporovom konaní spravidla predchádza riešenie celého radu procesnoprávných a hmotnoprávných otázok s rôznym významom pre rozhodnutie. Na podklade ich postupného riešenia civilný súd niektorým otázkam priznáva relevanciu, iné posudzuje ako bezvýznamné pre svoje rozhodnutie. Právna otázka relevantná podľa § 421 ods. 1 CSP musí byť preto v dovolaní vymedzená jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom, ktorý dovolaciemu súdu umožňuje prijať záver o tom, konkrétne o ktorú otázku dovolateľovi ide a či vo vzťahu k nej je daná prípustnosť (a v prípade prípustnosti aj dôvodnosť) dovolania. Je pritom potrebné si uvedomiť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, nie „ďalšie odvolanie“ (2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017). Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako ďalší „odvolací súd“, resp. súd, ktorý by mohol a mal posúdiť všetko, čím sa zaoberali súdy oboch inštancií; nemôže preto posudzovať všetky otázky, ktoré pred ním riešili tieto súdy (inak by sa stieral rozdiel medzi prvoinštančným, odvolacím a dovolacím konaním). Treba tiež zdôrazniť, že dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 421 ods. 1 CSP) nie je možné interpretovať a uplatňovať rovnako, ako odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h/ CSP (8 Cdo 140/2018, 8 Cdo 157/2018). Dovolací súd už opakovane vo svojich rozhodnutiach uviedol, že v súvislosti s posudzovaním prípustnosti dovolania nie je oprávnený a ani povinný zakladať svoje úvahy na domnienkach alebo predpokladoch o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli pri svojej argumentácii, že ide o právnu otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo/ je dovolacím súdom

rozhodovaná rozdielne. Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (3 Cdo 28/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 50/2017, 8 Cdo 78/2017).

10. Preskúmaním obsahu dovolania dovolací súd konštatuje, že dovolateľ si túto povinnosť splnil; v dovolaní právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, vymedzil dostatočne určito. Súdaci podľa obsahu dovolania (čl. 11, § 124 ods. 1 CSP) v nadväznosti na dovoláciu argumentáciu nastolenú v dovolaní, a tým tvoriacu materiálny predmet samotného dovolacieho konania a vychádzajú z poznania vlastnej rozhodovacej praxe (teda aj to, či daná právna otázka bola (nebola) dovolacím súdom riešená, dovolací súd prípustnosť dovolania vyvodil z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Dovolací súd v tejto súvislosti poznamenáva, že je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá. V prejednávanej veci rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, či pristúpenie záväzku tretej osoby jedným z manželov je právnym úkonom týkajúcich sa spoločných vecí.

11. Podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa priechi dobrým mravom.

12. Podľa § 145 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov; inak je právny úkon neplatný. Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú oprávnení a povinní obaja manželia spoločne a nerozdielne.

13. Citované ustanovenie Občianskeho zákonníka upravuje právny vzťah bezpodielových spoluvlastníkov k tretím osobám, pokiaľ ide o spoločné veci. Podľa tohto ustanovenia môže bežné veci týkajúce sa spoločnej veci vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov, inak je právny úkon v zmysle ustanovenia § 40a neplatný, avšak za predpokladu, že druhý z manželov sa tejto neplatnosti dovoľá. Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí sú voči tretím osobám oprávnení a povinní obaja manželia solidárne. Pojem "bežná vec" nie je v Občianskom zákonníku definovaný a zákon neuvádza ani hľadiská rozhodujúce pre jeho odlišenie od pojmu "ostatná vec". Preto pri ich posudzovaní treba vychádzať z okolností konkrétneho prípadu, s prihliadnutím na povahu a hodnotu vecí, na účel, na ktorý obvykle slúži, na zamýšľanú dispozíciu ňou a pod.

14. Súdna prax je dlhodobo ustálená v názore, podľa ktorého vybavovanie spoločných vecí manželov zahŕňa tak správu, ako aj dispozíciu s majetkom, napr. dispozíciu s úsporami (R 46/1966, R 104/1967). Tento záver bol potvrdený vysvetľujúcim rozborom Najvyššieho súdu ČSR (R 42/1972) a zosumarizovaný Najvyšším súdom SSR (R 61/1973), ktorý jasne zdefinoval, že vybavovanie vecí týkajúcich sa spoločných vecí zahŕňa tak dispozíciu spoločnými vecami, ako aj ich správu. Táto argumentácia viedla súdy k tomu, že ručiteľský záväzok len jedného z manželov nepovažovali za vybavovanie vecí týkajúcich sa spoločných vecí, a teda, že k ručiteľskému záväzku jedného z manželov nie je potrebný súhlas druhého manžela. Prevzatím ručiteľského záväzku jedným z manželov nevzniká spoločný ručiteľský záväzok obidvoch manželov. Vychádzalo sa zo záveru, že prevzatie ručiteľského záväzku jedným z manželov nie je právnym úkonom, ktorý by bolo možno charakterizovať ako dispozíciu so spoločnou vecou alebo vykonávanie správy spoločných vecí oboch manželov, ale ide o úkon spadajúci do výlučnej dispozičnej sféry každého z manželov osobitne. Týmto úkonom sa totiž nezakladajú druhému manželovi žiadne práva ani povinnosti.

14.1. Na tento judikát nadviazala súdna prax následne tak, že zmluvu o pôžičke uzavretú len jedným z manželov (3 Cz 57/73) alebo uznanie dlhu len jedným z manželov (3 Cz 27/86) nepovažovala za vybavovanie vecí týkajúcich sa spoločných vecí, keďže nejde ani o dispozíciu, ani o správu spoločných vecí. Súhlas druhého z manželov tak nebol potrebný.

14.2. Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v neskoršej rozhodovacej činnosti dospel k záveru, že medzi vybavovanie vecí týkajúcich sa spoločných vecí nepatrí ani vypožičanie auta len jedným z manželov (R

71/1994), ani prevzatie ručenia (R 1/1998), ani pristúpenie k záväzku tretej osoby a ani súhlas s vykonateľnosťou notárskej zápisnice (4 Cdo 123/2008, 4 Cdo 234/2010).

15. Právna teória je rovnako vzácnou jednotná (už niekoľko desaťročí) v tom, že § 145 Obč. zákonníka sa vzťahuje len na právne úkony týkajúce sa spoločných vecí, t. j. vecí, ktoré už sú súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva. Právna možnosť uzavierať zmluvy len jedným z manželov nebola existenciou bezpodielového spoluvlastníctva nijako obmedzená. Druhý z manželov je pritom - v zmysle § 147 Obč. zákonníka - povinný strpieť uspokojenie veriteľovej pohľadávky aj z bezpodielového spoluvlastníctva. Opačný výklad by neodôvodnene znížil princíp ochrany tretích osôb (veriteľov) a dlžníkov by priamo viedol k tomu, ako sa vyhnúť plneniu záväzkov.

16. Opačný názor na posudzovanú otázku zaujal Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí z 10. augusta 2011 sp. zn. 6 Cdo 88/2011. V označenom rozhodnutí išlo o situáciu, keď bolo predmetom konania určenie neplatnosti dohody o pristúpení k peňažnému záväzku iného dlžníka a tiež určenie neplatnosti vyhlásenia žalovaného 2/ o súhlase s vykonateľnosťou notárskej zápisnice sp. zn. N 294/2004, Nz 62066/2004 z 2.8.2004 notárom JUDr. Ivanom Lošonským, PhD. Týmto rozhodnutím sa najvyšší súd odklonil od právneho názoru zastávaného doterajšou judikatúrou. Vyslovil záver, že „dohoda o pristúpení k záväzku, uzavretá jedným z manželov, nie je právnym úkonom týkajúcim sa spoločných vecí a preto aplikácia § 145 ods. 1 Obč. zákonníka neprichádza do úvahy v danej veci nebolo správne. Keďže použitie uvedeného ustanovenia v prejednávanej veci bolo závislé od toho, či žalovaný 2/ ako manžel žalobkyne vlastnil v čase uzavretia dohody o pristúpení k záväzku mimo masy BSM majetok relevantnej hodnoty, ktorý by mohol byť predmetom exekučného uspokojenia jeho veriteľa, predpokladom správneho právneho posúdenia veci bolo objasnenie tejto skutkovej okolnosti“. Tento záver vyslovil rešpektujúc právny názor Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovený nálezom z 8. decembra 2010 sp. zn. I. ÚS 26/2010 v ktorom okrem iného ústavný súd rozhodol o tom, že rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2009 sp. zn. 4 Cdo 123/2008 sa zrušuje a vec sa vracia najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, pričom v závere odôvodnenia rozhodnutia konštatoval, že len ak nebudú splnené podmienky pre záver o absolútnej neplatnosti právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi, pristúpi odvolací súd k posúdeniu jeho platnosti z hľadiska ustanovenia § 145 ods. 1 Obč. zákonníka.

17. Najvyšší súd v označenom rozhodnutí v časti svojho odôvodnenia taktiež uviedol „Vzhľadom na právny názor ústavného súdu o nevyhnutnosti posúdiť označený právny úkon aj cez prizmu dobrých mravov, pretože sa javí, že môže ísť o právny úkon priečiaci sa dobrým mravom a teda neplatný v zmysle § 39 Obč. zákonníka, bude potrebné, aby sa odvolací súd najprv zaoberal touto možnosťou. Neplatnosť právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi je absolútnou neplatnosťou. Z povahy absolútnej neplatnosti právneho úkonu je zrejmé, že vylučuje zároveň jeho relatívnu neplatnosť. Keďže aj posúdenie platnosti právneho úkonu z hľadiska dobrých mravov v predmetnej veci závisí v zmysle záverov ústavného súdu od objasnenia skutkových okolností, a to či hlavný dlžník (spoločnosť IVAGRO s.r.o., v ktorej bol žalovaný 2/ jedným z dvoch spoločníkov a konateľom) a pristupujúci dlžník (žalovaný 2/) mali vo svojom výlučnom vlastníctve relevantný majetok postihnuteľný exekúciou a boli reálne schopní splniť záväzok (v sume 1 115 735,40 Sk s prísl.), resp. či cieľom konania žalovaných (ktorého prejavom bolo uzavretie dohody o pristúpení k záväzku) bolo vytvorenie možnosti exekučného uspokojenia pohľadávky z vecí patriacich do BSM, bude potrebné doplniť dokazovanie na ich riadne zistenie. V súvislosti s hlavným dlžníkom vyvoláva totiž pochybnosti prednes samotného žalovaného 2/ na odvolacom pojednávaní, na ktorom uviedol, že v čase uzavretia dohody o pristúpení k záväzku mali vo firme IVAGRO na sklade zásoby v hodnote 22 mil. Sk a že bol presvedčený, že to bude na úhradu spornej pohľadávky stačiť. Len ak nebudú splnené podmienky pre záver o absolútnej neplatnosti právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi, pristúpi odvolací súd k posúdeniu jeho platnosti z hľadiska ustanovenia § 145 ods. 1 Obč. zákonníka“.

18. Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 26/2010 sa zaoberal otázkou ako vnímať formuláciu „vybavovanie vecí týkajúcich sa spoločných vecí“ v súvislosti s bezpodielovým spoluvlastníctvom manželov. Problematiku prejednával ústavný súd po tom, čo najprv Okresný súd v rozsudku sp. zn. 13

C 78/05 z 8. júna 2006 uzavrel, že pre nedostatok súhlasu sťažovateľky s napadnutými právnymi úkonmi sú tieto s poukazom na § 40a Obč. zákonníka relatívne neplatné, a preto žalobe sťažovateľky v celom rozsahu vyhovel. Potom na odvolanie spoločnosti W., spol. s r.o., Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 13. novembra 2007 sp. zn. 5 Co 420/06 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu sťažovateľky zamietol. Krajský súd rozsudok odôvodnil v podstate tým, že pristúpením k záväzku nevznikol spoločný záväzok manželov, iba manžel sťažovateľky sa stal spoludlžníkom, a teda individuálnym účastníkom predmetných úkonov, ktoré podľa záveru krajského súdu nezaložili sťažovateľke žiadne práva ani povinnosti a primárne sa netýkajú spoločných vecí, tak ako to predpokladá § 145 ods. 1 Obč. zákonníka. Podľa krajského súdu sa veriteľ môže domáhať splnenia záväzku len od manžela sťažovateľky, a nie od nej samotnej. Proti zmeňujúcemu rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie, ktoré najvyšší súd rozsudkom napadnutým sťažnosťou zamietol, pričom sa v podstate stotožnil so závermi krajského súdu. Ústavný súd sa v uvedenom náleze odklonil od dovtedajších rozhodnutí súdov SR a dovtedy uznávanú zásadu, podľa ktorej nejde o spoločnú vec, ak jeden z manželov uzatvára úverovú zmluvu, či zmluvu o pôžičke, prípadne uzatvára zmluvu o ručení.

18.1. V rámci odôvodnenia Ústavný súd SR uviedol: „Ústavný súd považuje za samozrejmé a určujúce pri hľadaní práva, že v každej veci je potrebné vychádzať z individuálnych okolností každého jednotlivého prípadu, ktoré vychádzajú zo skutkových zistení všeobecných súdov. Je povinnosťou všeobecného súdu zohľadniť všetky relevantné individuálne okolnosti súdnej veci a prihliadnuť na ne aj cez prizmu dobrých mravov, keďže nesúlad s nimi vedie k jeho neplatnosti. Povinnosť všeobecného súdu posúdiť obsah zmluvy aj z hľadiska súladu s dobrými mravmi je zvýraznená v tých prípadoch, keď ju účastník konania výslovne namieta“.

18.2. Svoje rozhodnutie a názor opiera Ústavný súd SR tým, že právnym dôsledkom tohto úkonu nastáva právny stav, že v prípade nespĺnenia tohto záväzku manželom sťažovateľky sa veriteľ môže domáhať v exekučnom konaní uspokojenia svojej pohľadávky aj z majetku patriaceho do BSM, teda predajom spoločných vecí - hnutelných či nehnuteľných tvoriacich masu BSM (§ 147 ods. 1 Obč. zákonníka).

18.3. Ústavný súd v uvedenom náleze uviedol, že najvyšší súd prílišným formalizmom a neprípustne zužujúcou interpretáciou právnej normy bez zohľadnenia všetkých okolností prípadu dospel k záverom, ktoré sú extrémne nespravodlivé, a teda zasahujúce do základných práv žalobkyne na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie. Výslovil názor, že ak dôsledkom právneho úkonu (dohody o pristúpení k záväzku, uzavretej len jedným z manželov) je stav, keď sa veriteľ v zmysle § 147 ods. 1 Obč. zákonníka môže domáhať v exekučnom konaní uspokojenia svojej pohľadávky voči jednému z manželov aj z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“), potom účinky tohto právneho úkonu sa môžu prejaviť vo sfére spoločných vecí tak, ako to má na mysli § 145 ods. 1 Obč. zákonníka. Pre aplikáciu tohto ustanovenia nie je nevyhnutné, aby išlo o priamy či bezprostredný vzťah právneho úkonu k spoločným veciam, ale je postačujúce, ak ide o vzťah sekundárny (nepriamy) či vzťah účinkov alebo možných dôsledkov tohto právneho úkonu vo sfére spoločných vecí. So záverom najvyššieho súdu, že dohoda o pristúpení k záväzku sa netýka spoločných vecí a preto je vyňatá z aplikácie § 145 ods. 1 Obč. zákonníka by sa dalo súhlasiť, ak by manžel, ktorý ju uzavrel, mimo masy BSM vlastnil majetok relevantnej hodnoty, ktorý by mohol byť predmetom exekučného konania jeho veriteľa.

18.4. Ústavný súd v uvedenom spore s ustanovením § 145 Obč. zákonníka sa vysporiadal tak, že konštatoval, že v danej veci sťažovateľky však nešlo o spor, či ide o bežnú alebo ostatnú vec, ale o to, či dohoda o pristúpení k dlhu sa vôbec týka spoločných vecí.

19. V prejednávanej veci z obsahu odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie a namietaného rozsudku odvolacieho súdu, ktoré je potrebné zohľadniť ako jeden organický celok, vyplýva, že sa so žalobkyňou uplatneným nárokom - určenie neplatnosti vyhlásenia ručiteľa E. K. zo 7. júna 2006 za dlžníka obchodnú spoločnosť AQUADOL SLOVAKIA, s.r.o. vyporiadali tak, že konštatovali, že je zistený skutkový stav potrebné podriaďiť pod ustanovenie § 145 ods. 1 Obč. zákonníka, a teda prevzatie ručiteľského záväzku žalovaným 1/ nebolo bežnou záležitosťou (vzhľadom na povahu a výšku záväzku) a účinky tohto právneho úkonu mali spôsobilosť sa prejaviť vo sfére spoločných vecí, pretože v čase uskutočnenia ručiteľského vyhlásenia, ani v súčasnosti nedisponuje majetkom v takej výške, aby postačoval na exekučné uspokojenie pohľadávky veriteľa. Podľa názoru krajského súdu v danej veci bolo potrebné

vychádzať z nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 26/2010 z 8. decembra 2010.

20. Vec prejednávajúci senát najvyššieho súdu v danej veci zdieľa názor súladný s väčšinovým názorom súdnej praxe (R) a právnej teórie. S názorom vyjadreným v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 88/2011 sa senát 1 C nestotožňuje.

21. Ústavný súd už v minulosti judikoval, že základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m.m. II. ÚS 171/05). Podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu treba pri interpretácii právnych noriem v prvom rade vychádzať z jazykového výkladu, ktorý sa musí následne konfrontovať so systematickými súvislosťami, účelom zákona a požiadavkou ústavne súladného výkladu. Až v prípade, ak si to vyžaduje niektorá z týchto okolností, sa treba od znenia zákona odkloniť (napr. III. ÚS 341/07).

22. Ustanovenie § 145 Obč. zákonníka sa vzťahuje na právne úkony týkajúce sa spoločných vecí, t. j. vecí, ktoré už sú súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva. Právna možnosť uzavierať zmluvy len jedným z manželov nie je existenciou bezpodielového spoluvlastníctva nijako obmedzená. Ustálená prax dovolacieho súdu hovorí, že tieto úkony sa priamo netýkajú už nadobudnutého majetku v BSM. Uzavretím takýchto zmlúv len jedným z manželov teda nevzniká spoločný záväzok manželov, ale iba individuálny záväzok toho manžela, ktorý zmluvu sám uzatvoril. V širšom kontexte existencie spoločného majetku manželov sa však takáto pôžička, či úver dotýka spoločného majetku manželov, nakoľko podľa § 147 Obč. zákonníka platí, že pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Nepriaznivé dopady vyplývajúce z tohto ustanovenia pre toho manžela, voči ktorému veriteľ nemá pohľadávku, sú dôsledkom existencie bezpodielového spoluvlastníctva, s ktorým je spätá nutnosť vzájomného zdieľania majetkového osudu manželov do doby, pokiaľ ich bezpodielové spoluvlastníctvo trvá. Vzhľadom na konštrukciu, vznik a rozsah bezpodielového spoluvlastníctva manželov možno eliminovanie týchto nepriaznivých dopadov riešiť len zmenou rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva alebo jeho zánikom.

23. Vychádzajúc z obsahu ustanovenia § 145 Obč. zákonníka a z ustálenej judikatúry a rozhodovacej praxe všeobecných súdov; ktorej zásadnú zmenu v danej otázke neprinieslo ani rozhodnutie Ústavného súdu SR vo veci sp. zn. I. ÚS 26/2010, ktorým nižšie súdy v danej veci argumentovali; dovolací súd za udržateľný považuje iba taký výklad ustanovenia § 145 Obč. zákonníka, podľa ktorého zmluva o pristúpení k dlhu uzavretá len jedným z manželov sa bezprostredne nedotýka predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nie je preto právnym úkonom týkajúcim sa spoločných vecí, a aplikácia citovaného ustanovenia je v tomto prípade vylúčená. V tomto smere odkazuje na konštantnú judikatúru, od ktorej nemal dôvod sa odkloniť, keďže pri nezmenenej právnej úprave je stále použiteľná; a zo záverov ktorej vyplýva, že za právne úkony týkajúce sa spoločných vecí treba považovať tie, pri ktorých dochádza k dispozícii s predmetom bezpodielového spoluvlastníctva alebo k výkonu jeho správy. Týmto predmetom podľa § 143 Obč. zákonníka môže byť len to, čo môže byť predmetom vlastníctva, teda iba veci v právnom zmysle, t. j. ovládateľné hmotné predmety a ovládateľné prírodné sily, ktoré slúžia potrebám ľudí. Za predmet vlastníctva; a teda ani bezpodielového spoluvlastníctva manželov; sa nepovažujú pohľadávky a záväzky, ktoré sa riadia všeobecným právnym režimom záväzkových vzťahov. Na tomto závere nič nemení to, že pri zániku bezpodielového spoluvlastníctva sa vykonáva aj vyporiadanie spoločných pohľadávok a záväzkov manželov podľa zásad platných pre vyporiadanie tohto spoluvlastníctva - ide o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva v širšom zmysle.

24. Na rozdiel od individuálnych okolností prípadu prejednávaneho Ústavným súdom v danom prípade bola vytvorená možnosť eliminovať a vyhnúť sa nepriaznivému dopadu pre toho manžela, voči ktorému veriteľ nemá pohľadávku, zánikom a vyporiadaním, bezpodielového spoluvlastníctva manželov dohodou, súdnym rozhodnutím alebo fikciou vyporiadania podľa § 149 ods. 4 Obč. zákonníka. Účinky ručiteľského vyhlásenia jedného z manželov sa tak nemuseli prejavovať vo sfére spoločných vecí, resp. vo

sfére majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, prevzatý záväzok by nevedol k likvidácii spoločného majetku a súčasne by sa docielila spravodlivá rovnováha pri kolízii práv, a to práva žalobkyne ako subjektu, ktorý neprevzal záväzok voči veriteľovi, ktorý by sa mohol v exekučnom konaní domáhať uspokojenia svojej pohľadávky aj z majetku patriaceho do BSM a práva veriteľa na uspokojenie pohľadávky zabezpečenej ručením. Len na základe tej skutočnosti, že žalovaný 1/ nemal výlučný majetok, ktorým by uspokojil pohľadávku svojho veriteľa, nemožno v súvislosti s predmetným právnym úkonom hodnotiť ako správanie v rozpore s dobrými mravmi. Výsledky vykonaného dokazovania nepreukazujú, že v súvislosti s konaním žalovaných bolo predpokladaným cieľom ich konania vytvoriť možnosť uspokojenia predmetnej pohľadávky z vecí patriacich do BSM. V priebehu konania výslovne žalovaný 1/ uviedol, že mal za to a veril tomu, že spoločnosti sa bude dariť, k ručiteľskému záväzku pristúpil preto lebo chcel, aby spoločnosť mohla v danom smere podnikat' a uskutočniť podnikateľský zámer. Za pozornosť stojí, že žalobkyňa a žalovaný 1/ svoje BSM zrušili v roku 2009 a keďže toto už netrvá, nie je možné v súlade s § 147 Obč. zákonníka pohľadávku veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, pri výkone rozhodnutia uspokojiť z majetku patriaceho do BSM. V súčasnej dobe totiž platí, že ak nedošlo k dohode o vyporiadaní BSM, po troch rokoch platí, pokiaľ ide o hnutelné veci, že sa manželia vyporiadali podľa stavu v akom každý z nich veci v BSM pre svoju potrebu, svojej rodiny a domácnosti výlučne ako vlastník používa, v ostatných platí, že sú v podielovom spoluvlastníctve. Z okolností daného prípadu nemožno vyvodíť extrémne nespravodlivý následok právneho úkonu (ručiteľský záväzok), ku ktorému sa zaviazal žalovaný 1/, prípadne konanie, ktoré by odporovalo dobrým mravom. Pri hodnotení konania cez prizmu dobrých mravov je potrebné posudzovať správanie vo vzťahu k všetkým dotknutým subjektom.

25. Názor zaujatý v rozhodnutí Ústavného súdu SR vo veci sp. zn. I. ÚS 26/2010 v rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu až na jednu výnimku (rozhodnutie sp. zn. 6 Cdo 88/2011 výraznejšie sa nepresadil (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 23. apríla 2020 sp. zn. 5 Cdo 148/2017). Súčasná platná právna úprava pripúšťa, že ktorýkoľvek z manželov je oprávnený v sfére mimo spoločných vecí prevziať na seba samostatné záväzky, t. j. zaväzovať sa v rámci občianskoprávných alebo obchodnoprávných vzťahov, a to bez toho, aby takéto právne úkony bolo možné považovať za relatívne neplatné a tiež pre prípad nedobrovoľného splnenia samostatného záväzku jedného z manželov možnosť uspokojenia i z majetku patriaceho do BSM, ku ktorému má druhý manžel ideálny podiel, a to v závislosti od skutočnosti, či výlučný majetok dlžníka bude postačujúci pre uspokojenie veriteľa. Ak právna úprava vo svojej podstate je neznesiteľná, nemožno sa od nej odkláňať len preto, že v istej oblasti vyvoláva nespravodlivosť. Úprava bezpodielového spoluvlastníctva manželov obsiahnutá v § 143 a nasl. Obč. zákonníka z hľadiska účelu zákona nesmeruje k ochrane spoločného majetku pred sekundárnymi dopadmi úkonov jedného z manželov. Inak by zákonodarca nemohol v § 147 ods. 1 Obč. zákonníka zakotviť možnosť, aby sa pohľadávka veriteľa len jedného z manželov mohla pri výkone rozhodnutia uspokojiť z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov; ak by snaha o ochranu spoločného majetku napr. aj z dôvodu extrémnej nespravodlivosti existovala § 147 ods. 1 by ju znegoval. Inak povedané ustanovenie § 147 Obč. zákonníka priamo pamätá aj na pohľadávky len proti jednému z manželov a pre tento prípad pripúšťa ich uspokojenie aj zo spoločného majetku.

26. Senát najvyššieho súdu, ktorý koná v danej veci, je presvedčený, že odklon od znenia zákona a doterajšej judikatúry zdôvodnený argumentom o extrémnej nespravodlivosti vzhľadom na skutkové okolnosti prejednávaneho prípadu, nie je potrebný. Žalovaná 2/ v dovolaní opodstatnene uplatnila dovolací dôvod nesprávne právne posúdenie a preto dovolací súd podľa § 449 ods. 1 CSP napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

27. V novom rozhodnutí rozhodne súd, ktorému sa vec vracia, znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania.

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.